

1-0-03 CYRAN.

Підчас антракту.

Оцінка польської дійсності.

Перший акт польської політичної драми закінчений. Соймова сцена порожня, куртина впа-ла, дієві особи відпочивають в антракті. Але режисери не дармують. Вони підготовляють другий акт, мобілізують сили, переводять оцінку першого акту, осуджують одних гравців, вихваляють других, підводять широкую характеристику драми, наставляють глядачів на дальший її розви-ток.

Центр зацікавлення зосереджується біля питання: які є сили обидвох таборів, хто поби-лить у тих дужаннях, як розвинуться дальші події.

Маємо деякі відповіді в цьому напрямку, але вони зовсім природно, не можуть заспокоїти нашої цікавості. Явна річ, що ті відповіді в одно-сторонній. З повені статей, розмов й інспірацій вибираємо три голоси, які зясовують становище опозиції, проурядового табору й менше або більше невстраних в даному випадку польських жи-тів (не „кресових“). Є це погляд посла й редакто-ра „Роботніка“ та чоловічого представника цепен-сістів М. Недаляковського (стаття „Нинішній день“), погляд кн. Я. Радзівіла, голови консерва-тивної групи Беап. Блюку та погляд жидів-ського „Нашого Пшегльонду“, що в ради-годи числовий погляд посла Грінбавма.

Зясовуючи нинішній день, витворену ситу-ацію, пос. Недаляковський підкреслює:

„Т. зв. санаційний табір є в Польщі осамі-тлений. Спирається він на бюрократію й на части-ні старшинського корпусу, на гуртки селянської, безпозової й осоружно боязливої інте-лігенції, колись „поступової“, сьогодні не відомо якої, на всякий випадок викликаю-чої шире співчуття: акції спирається на сукупальні фаліяві давних „угодовців“, ще на-завно — „ліричних підданців“ трьох цесарських величностей, які наявно тисячі разів виявили дитинячу політичну наївність, які сак-так ви-держали добу земельної реформи, а тепер викори-стувуть „конюкттуру“ — наперекір здоровому розумові — намагаються під проводом Валерія Славека закрити свій „остан посідання“, — з комічною претенсією до самостійної ролі в історії незалежної Польщі. „Санаційний“ табір спеку-лює на двох річах: на уявній насиченості мас і на пересвідченні, що демократична опозиція не зро-бить нічого такого, що могло би пошкодити Поль-щі, як державі. Той другий рахунок є слушний. Зате перший рахунок видається нам самообманом. „Насиченість мас“ існує в уяві пп. редакторів „Слова“ чи „Дня Польск-ого“, може існує у звичомленнях деякого „шефа безпеки“, що ту-жить до ордеру „Польонія Ресітута“, одначе не існує в дійсності. З нашого становища, на осно-ві нашої оцінки положення, „санаційний“ табір

програв уже свою історичну роль, розтративши безслідно та невіддільно величезний „капітал до-віря“, зложений в його руки історією; розтратив безповоротно й невіддільно. Отже лишилася по-му тільки фізична сила бюрократії й частини старшинського корпусу. Чи нею покориється? Не знаємо? Коли справді покориється, то в такому випадку стане „протилежним чини-ком“ в дослівному значенні. Що торкається нас, то заявляємо відкрито й без обиняків: відлучення сесії парламенту аж на хвилю не перерве бо-ротьби за ліквідацію „післятравневої“ системи правління. П. В. Славек мабуть запевнявав по-слів і сенаторів ББ, що система не буде зліквідо-вана. Побачимо. Справа ліквідації залежить не тільки від п. Славека...“

Отже пос. Недаляковський стверджує осамі-тнення й банкрутство „санаційного“ табору та активність широких мас. „Санаційний“ табір — на його думку — не розпоряджає моральним ка-піталом. Він його запропастив безслідно й невід-дільно. Але той табір розпоряджає фізичною силою... Чи він нею покориється? — ось пи-тання без відповіді. На всякий випадок опозиція послідовно змагатиме до ліквідації післятравне-вої системи.

Зовсім інакше оцінює ситуацію кн. Я. Радзіві-л у розмові з представником санаційно-консер-вативного „Дня Польск-ого“. Рішення в справі розв'язки конфлікту між урядом марш. Пілсуд-ського й соймом залежить виключно від марш. Пілсудського.

„Остаточне рішення — каже кн. Радзівіл — лежить виключно в руках марш. Пілсудського й ніхто з його табору не буде мати впливу на ви-несення того рішення. А те рішення в значній мірі буде залежне від поведінки противників“.

Кн. Радзівіл твердить, що марш. Пілсуд-ський мав намір співпрацювати з теперішнім сой-мом, але першою передумовою співпраці мав бу-ти вибір проф. Бартеля маршалом сойму. Вибір Дашинського спричинив конфлікт, що довів до таких яскравих і прикрих подій.

„Чи теперішня примусова перерва в соймових нарадах доведе до злагіднення конфлікту, є сум-нівним. Одначе треба підкреслити, що рішення під тим оглядом належить до опозиції. Та поже-бу наступило би, висхід політичного конфлікту в Польщі є безсумнівний. З одного боку марш. Пілсудський є величезним претіжем героя бо-ротьби за незалежність, опертій на створеній со-бою збройній силі й на справній адміністрації в краі та на численній, все зростаючій політич-ній табор, — з другого боку партійні лідери, що мають дуже сумнівну базу в широким масах і соймова опозиція, з якої чисельно третина є о-панована політичними мейерами національних меншостей, яких уся рація існування осно-вується на підбурюванні тих меншостей проти са-мого існування держави“.

Консерватисти все і всюди були проти на-гальних засобів. І в Польщі стараються вони о-

пертися на правних нормах, не вимагаючи нічо-го, тільки пошанування правного стану (страх перед виборчою реформою! — Ред.) який

„робив би неможливими ганебні практики і партійні крутістьства давнього соймодавства. Діяти до такого стану є державною konieczністю, а яким шляхом це досягнеться, залежить в знач-ній мірі від опозиції. Й амислу дійсності та її адекватності до об'єктивної оцінки існуючих у Польщі відносин“.

Як бачимо, кн. Радзівіл вдаряє на те, що опозиція не має сили й опору в масах. А зате проурядовий табір є незвичайно сильний. Рі-шення виключно спочиває в руках марш. Пілсудського, а дальший розвиток подій залежить від становища опозиції.

Висхід третій погляд. Варшавський „Наш Пшегльонд“ стверджує, що громадянство розча-рувалося до санації, але й опозиція не дає пере-конуючої відповіді на питання, в ім'я якого по-зитивного ідеалу треба усунути пілсудчиків. Є це найслабша сторона опозиції. Стремління Не-мовського звести змагання правої й лівої опо-зиції до спільного знаменника не дало вислідку. Також пропозиції пос. Корфантия, який спіль-ний ідеал для правих і лівих додає в бороть-бі за конституційні вольності, за волю слова, друку, зібрань, соювів і т. і., теж проминула без-слідно. Пос. Корфанти пропонував до боротьби за ці вимоги притягнути навіть непольські на-роди.

Та цей ідеал є недостатній, бо в нього не всі вкладають однакий зміст.

„Опозиція грішить недостатню почуття для реалізму хочби в найскромнішій дозі. Зайдіся й мала популярність серед громадянства. Живемо в часі банкрутства всякої фрази. Людськість розча-рувалася, головню після війни, в найвеличаві-ших дедях, які колись притягали і запалювали, коли були прапорними ідеалами. Тут і там ба-чимо нудку при соціалізмі, неволю при незалеж-ності, утиск при демократизмі і парламентариз-мі. Громадянин тужить за позитивним таслом, за ділом — і поки опозиція нам його не дасть, не може рахувати на успіх“.

Заява Тардіє.

Рада міністрів у Парижі апробувала проєкт урядової заяви Тардіє. Заява зясовує урядові здобутки від хвилі закінчення війни: привер-нення бюджету рівноваги, досягнення валютної стабілізації, урівняння внутр. довгів. Те-пер розходиться про те, щоби й далі мати успі-хи в тих ділянках. Теперішній уряд не зробіть нічого такого, що пішло би в розріз з парлам. законодавчими установами і не згодиться на ні-які пропозиції, що порушувалиб незалеж-ність Франції. Діяльність франц. парламенту буде в згоді з повизими принципами, чи то коли розходитиметься про Йонгія план, чи про

ЕДГАР АЛЛАН ПО.

Убийство на вулиці Морг.

(Продовження.)

Коли ми дивились на них знадвору, вони збідні були прибілизно наполовину відчинені, тебто, стояли простокутно до стінки. Можливо, що поліція, так само, як я, розглядала задню сторону приміщення; та коли так, розглядаючи ці фєради в напрямку їх широчині, в профіль (так воно мусило бути), вона не спостерегла самої цієї великої широчині — абож, у кожному разі, не взяла її як слід на увагу. Справді, раз заспокоївшись на тім, що ніякий вихід немож-ливий у цій частині, вона природно оглянула її лиш дуже побіжно. Одначе мені було ясно, що виконання коло того вікна, що прилягає до діжка, відкинута зовсім узад до стіни, сягає зьбого на яких дві стопи до громозводу. Було також очевидно, що при незвичайній степені активності та завзяття перехід від громозво-ду до вікна м'г такі доконатися. Досигнувши ідалаї на півтретя стіп (ми допускаємо, що ві-конниця розчинено до краю), злочинець м'г цупко схопитися рукою за ґрати. Пустивши то-ді руку з громозводу, добре упершись ногами в стінку та сильно від неї відштовхнувшись, він м'г відкинути віконницю так, що вона зачини-лась, і, коли ми уявимо собі, що вікно було са-ме розчинене, він м'г навіть вскочити до кім-нати.

— Я хочу, щоб ви спеціально собі усвідом-или те, що я говорив про незвичайну степені активності, потрібну для такого ризикового, трудного діла. Я маю намір, по-перше, пока-зати вам, що це діло виконане можливо; але, по-друге, найголовніше, я хочу висити в ва-ше розуміння дуже незвичайний, майже над-природний характер зручності, потрібний для цього.

— Ви скажете, безпечно, вживаючи прав-

ничого вислову, що „аргументуючи мою вер-сію“, я повинен би скоріш недооцінювати, а не підкреслювати надмір активності, потрібний у цьому ділі. Це може бути практика у судівни-цтві, але це не в розумуванні. Мій остаточний об'єкт тільки правда. Моє безпосереднє завдан-ня — привести вас до зіставлення цієї дуже не-звичайної активності, що про неї я щойно казав, з тим зовсім особливим, верескливим (чи то пронизливим) і нерівним голосом, щодо націо-нальної приналежності, якого не знайшлося двох однакових думок, а з його вимови не роз-чули жадного поділу на склади.

При цих словах мряковання, пісформова-на уява того, про що казав Дюпен, промайну-ла мені в голові. Я, здавалося, став на грані ро-зуміння, не здохліши зрозуміти вповні, як це часом люди знаходять себе на межі спогадів, одначе, не в силах, остаточно згадати. Мій друг повіз свою мову далі.

— Ви бачите, що питання про спосіб вико-ду я замінив на питання про спосіб аходу. Мій намір був привести вас до думки, що їх доко-нано однаковим способом — в одному пункті. Тепер звернімося до самої кімнати. Роздві-мось, який вона має вигляд. Шухляди бюра, го-ворилося, пограбовані, але багато коштовних речей у них лишилося. Твердження абсурдне. Це тільки догадка — і дуже безглузда догад-ка — та й годі. Як ми можемо знати, що речі, знайдені у шухлядах, це не є усе, що в цих шухлядах досі містилося? Пані Л'Еспане з доч-кою жили надзвичайно відлюдним життям — не мали ніякого товариства — рідко виходили з дому — не мали для цього часто міняти одяг. Знайдена одіж кінець-кінцем була саме така гарна, як і мала бути в цих паній. Коли злодій забрав собі щось, чом він не взяв найкраще — чом не забрав усе? Словом, чому він покинув чотири тисячі франків золотом, а навантажив-ся оберемком одєжі? Золото кинуте. Майже всю суму, означену паном Мінью, знайдене в тербинках на землі. Отже, я хочу, щоб Ви геть

усунули з думки мрячну ідею мотиву, що її за-родила в думках поліції та частина зізнань, де говорилось про гроші, передані на дверях бу-динку. Збіг обставин, адесятеро знаменніший, ніж оцей (передача грошей і убийство три дні після того, як їх одержано), трапляються всім у житті кожного дня, не звертаючи на себе чнеїсь уваги й на хвилину. Збіг обставин аза-галі, це є прикрий камінь, що на нім спотика-ються того роду мислители, котрі виховувались без найменшого об'язання з теорією імовірнос-ти — теорією, що її найславніші здобутки людських шукань завдячують найславнішій своїй аразки. В даному разі, коалб золотого зникло, то факт передачі грошей три дні передтим був би чимсь більшим, ніж збігом обставин. Він по-тверджував би цю ідею мотиву. Але в дійсних обставинах даного випадку, коли ми візьмемо золото за мотив цього злочину, ми мусимо та-кож узвяти злочинця таким нерішучим ідо-том, що він м'г чомусь покинути і золото, і за-разом свій мотив.

— Тепер, маючи пильно в думці ті точка, що на них я звернув вашу увагу — цей особли-вий голос, що незвичайну зручність і цю диво-вижну відсутність мотиву у такому нелюдсько-му вбійстві — киньмо лиш погляд на саму оцю різанину. Маємо жінку, руками задущену на смерть і затиснену в комин стори головою. Звичайні злочинці не вживають таких способів у-бийства. А вже найменше вони отак поведуть-ся зі забитими. Ви згодні, що в цій манірі — убити труп до комину — є щось надмірно пе-ребільшене, щось цілком непридане з на-шим звичайним поняттям про людські чинки, навіть коли ми уявляємо собі якнайбільше зне-правлену морально людину. Подумайте також, якої не треба було сили, щоб протиснути тіло у такий отвір вгору, та ще так міцно, що спо-лучених зусиль кількох осіб ледве вистачило, щоб стягнути його додолу!

(Продовження буде.)

евакуацію Надренії, що є залежна від прийняття того плану, чи про господ. устрій басейну Саари. Уряд пильнуватиме організації оборони держави, бо тільки сильні народи можуть прагнути для добра мира. Оживлені тим духом, французи згодні взяти участь у льондонській конференції, в змаганні до дальшого зближення між зах. народами, задержуючи собі упрямле відношення до випробованих приятелів Франції, які в порозумінні з Лігою Націй стремлять до закріплення світового мира.

Евакуація Надренії здержана.

Тардіє, запитаний в справі інформації „Матен-а“, що повідомляти про невіддані здержанні евакуації Надренії, відповів, що ті чутки неточні бо третю смугу франц. війська мають евакуювати шойно після того, як парламент прийме Йонгів план. Шодо другої смуги, то військова влада Франції признала за відповідне ввести деякі зміни в евакуації окупованої країни.

До одноцільного правопису.

Нарада українських робітників пера.

У суботу 9-го ц. м. в почину „Товариства письменників і журналістів ім. І. Франка“ у Львові відбулася довірочна нарада представників усього ватрої преси в справі устаткування спільного правопису.

Крім редакцій часописів запрошено також представників різних журналів, видавництва і „Наукове Т-во ім. Шевченка“. Присутніх було 29 осіб.

Зборами проводив голова „Т-ва письменників і журналістів“ д-р В. Щурат. Нарада була скликана наслідком даної постанови зборів Т-ва, яке вибрало окрему комісію для розгляду нового правопису, прийнятого на Радянській У-країні. Від імені цієї комісії реферував обов'язуючий на Рад. Україні правопис п. Антія Крушельницький. Він перейшов головні пункти нових правописних правил, зазначаючи ті, шодо яких комісія висловилася за повним їх прийняттям, ті, шодо яких вона не признала ніяких рішень, залишаючи їх як предмет до дискусії і ті, до яких поставилася негативно. Цей реферат дозвільовали опісля п. Ф. Федорців і М. Руденський.

Перед парадом відчитав листа від „Наукового Т-ва ім. Шевченка“ д-р Я. Гордійський зят запитом, що „Наукове Товариство“ прийняло повний новий правопис і тим самим його становить в цьому питанні ясно. Члени „Наук. Т-ва ім. Шевченка“ д-р І. Кокорудз і д-р О. Макаршук, що були на нараді одночасно як представники інших наших культурних установ, заявили за те, шоби піти слідом „Наук. Т-ва ім. Шевченка“. Однак вже із справовдання референтів стало ясним, що це справа не така проста. Новий правопис має чимало таких правил, які йдуть у розрив із вимовою майже всього нашого загалу в цілості і вони мають у собі стільки винятків, шодо застосування їх у школі і поширення в усій пресі виступило би значні труднощі.

Принципально не було розбіжності думок, шодо факту, що загалний правопис треба яко мовляти в якнайширшій мірі, шоби не піддержувати штучних різниць в одній літературній мові. Однак практично, наприклад шодо апострофу всі записались одногласно, що його нема ніде заводити у Галичині, де у вимові ніхто не відчував різниці між словом „бурин“ і „буря“, а яких тільки перше пишуть наддніпрянці з апострофом. Не менші перепони виринули би при застосуванні правопису чужих слів.

У дискусії над цими питаннями забирали голос: проф. Віленський, д-р О. Назарук, Р. Купчинський, ред. Павлів і проф. Добровольський. З огляду на те, що більшість присутніх не була вже раніше ознайомлена із новим правописом, не можна було прийняти ніяких рішень. До Львова відійшло дуже невелике число примірників нового правописних правил і навіть не всі редакції мали їх при собі.

Збори рішили, що вся наша преса повинна прийняти спільний правопис від нового року, але при цьому рішили доповнити існуючу комісію новими членами і скликати ще раз нараду для устаткування головних правил, шодо яких має бути порозуміння. Ця нарада має відбутись шойно після виходу правописних правил, що є в друку і які переідає „Наук. Т-во ім. Шевченка“ під редакцією М. Воиника. Ясно, що шоби це завдання зважитись, тоді доведеться попрацювати з ним ширший загал при допомозі преси.

Тому, що вся філологічна дискусія над цими питаннями на зборах, у суботу, торкалась тільки загальної питань, ми покинемо не вдаючись до докладних виходити в її подробиці. Відзначимо, що до надблизкої нагоди, коли зрефериуємо майже щоденно і наше становище до цього.

СВЯТА 1. ЛИСТОПАДА.

ЛУЦЬК.

Дня 1. листопада ц. р. відбулася в Луцьку в українській брацькій церкві панахида за українських полягалих, що віддали своє життя за батьківщину. Відправив мітроф. протоієрей о. П. Пашевський, який виголосив зворушливу промову на тему любови рідного краю й рідного народу. Українське громадянство в Луцьку, а передовсім українська молодь, виповнило брацьку церкву по береги і на хвилину полинуло думками у великі, переломові часи зперед 11-ти літ. Це горжество зробило на всіх учасників помітне враження.

ЗБОРІВ.

Першолистопадкові поминки відсвятковано в Зборіві поминальним богослуженням і панахидою при участі місцевого пароха о. Кулика, пароха з Грабовця о. Лушнія та великої скількості народу. Після богослуження виголосив о. Кулик перед устроєм в церкві стрілецькою могилою проповідь. По богослуженні і панахиді вибралися всі прийві в церкві громадяни а процесією при звуках оркестри місц. т-ва „Сокіл“ походом на кладовище на могилу полягалих Українських Січових Стрільців, де відправлено довшу панахиду, по котрій місц. оркестра відіграла кілька стрілецьких пісень, як „Ой та зажурились“ і інші. Проповіді на цвинтарі не було. Вечером, коли все кладовище потонуло в міліонах свічок, біля стрілецької могили, гарно прибраної вінцями, свічками і факелами, града оркестра т-ва „Сокіл“ під управою урядовця філії „Прогресиві“ в Зборіві п. Конопці стрілецькі пісні. Та яке здивування викликало серед слухачів відігравання — серед різних патрістичних стрілецьких пісень і пісень „Човен хитається серед волн“, з рефреном „Люба дівчино, дівчино, прийди!“ Думаємо, що уваги в тім напрямі злішили, а п. Конопа на будуче матиме на тямі, що таких пісень не греться на кладовищі на стрілецькій могилі, бо тим зневажується і понижується наш. святість, якою є наші стрілецькі могили, не тільки в очах українців, але й наших сусідів.

Очевидець.

ТЕРНОПІЛЬ.

Як рік-річно, так і цього року тернопільське громадянство святкувало урочисто день 1. листопада. Жалібні оповістки, видані філією Т-ва Охорони Воєнних Могиł, звіщали вже кілька днів наперед про панахиду, яка відбулася в парохіальній церкві в год. 9. рано. Панахиду відправив о. кан. Громницький, при чому святочну проповідь виголосив о. Вонс, парох з Ігровиці. Варто би згадати про жалібні оповістки і про всі перипетії з їх друкуванням. Однак, аби не наражувати цієї замітки на конфіскацію, зазначимо тільки, що її текст треба було змінити аж тричі, поки дозволено її розліпити на мурах міста. Так само не подаємо опису подій на цвинтарі, які далеко відібрають від опису в польських газетах. Для доповнення інформації, поданої в „Ділі“ з 10. ц. м., зазначимо тільки, що зараз слідуючого дня почала поліція переводити арештованих головню між молоддю. Досі число арештованих зросло вже до кількадесяти осіб, які пересідали по кілька днів у поліційних арештах, а відтак староство покарало всіх арештом від 3—14 діб, без заміни на грошеву гривню. Всі покарані внесли віддаки до окружного суду в Тернополі. Покарано всіх за те, що на цвинтарі співали, а тих, які не співали, за те, що були на цвинтарі разом зі співаючими. Між арештованими та покараними є багато гімназійних учеників та учениць. І так на 14 діб арешту засуджені (дівоча гімназія Р. Ш.): Віра Яворська (8. кл.), Софія Щурко (6. кл.), Ірина Щурко (5. кл.), Стефанія Роговежа (5. кл.); на три доби арешту: Олена Патріло (8. кл.), Марія Затирка (8. кл.), Олена Змрочок (8. кл.), Ярослав Сеньківська (8. кл.), Теодозія Фалендиш (6. кл.) та Ірина Кернц (6. кл.). Крім цього на кілька днів перед 1. листопада покарано повіт. староство гривню по 50 зол.: Ірину Миколаєвич (8. кл.), Руку Марію (8. кл.), Стефанію Коверницьку (8. кл.) й Ангеліну Коверницьку (6. кл.) — всіх за ношення харчів до судових арештів для гімназійних учеників, які там сиділи. Тих, яких покарано за ношення харчів, кураторія наказала видати з гімназії. Те саме жде й тих, яких покарано за свято 1. листопада. За те саме свято покарано й кілька десятків гімназійних учеників, яких ждуть такі самі наслідки, як і учениць з дівочої гімназії.

Плебісцит у Німеччині.

На конференції провідників німецьких партій та членів Мюллерового кабінету прийшло до порозуміння в справі речення плебісциту. Визначили його на 17. листопада.

Присуд у процесі за сфальшування завіщання.

У Перемішлі закінчився процес за сфальшування завіщання Тишковського. Власника земельної власності Гашликевича засудили на 1 рік в'язниці. Інші пара Конопу на 1 рік в'язниці, обох із обвинувачення кари (приноровлення амністії) до 6 місяців, при рішочасному відношенні на п'ять літ. Обвинувачених Ант. Тишковського, власника зем. посілости та Момаровського ув'язнили. Прокуратор і засуджені застерегали собі три дні до вадуми.

Відновлення англ.-більшовицьких взаємин.

Тає повідомляє: Повноважений міністр Норверії в Москві вручив комісареві закордонних справ Літвінову повідомлення англійського уряду про постанову англійського парламенту в справі відновлення взаємин між обома державами. Рівночасно англійський уряд просить, шоби більшовицький уряд якнайшорше згодився на кандидата, якого висуває англійський уряд на становище амбасадора в Москві.

Димісія Чічеріна.

Берлінські часописи повідомляють, що полібіро прийняло внесену народнім комісарем закордонних справ Чічеріном прохбу в справі димісії Чічеріна для лікування остає й далі в Відені.

Заява довіря для уряду Тардіє.

Бріан у промові, виголошеній в парламенті висловив надію, що евакуація Надренії зробить кінець усімким взаїмним недовірям. Бесідник знімає палату, шоби не переймалася занатто нац. племісцитом у Німеччині. Питання Саари є не міжнародною а чисто французько-німецькою справою.

Тардіє сказав, що всі міністри погоджуються із закорд. Бріановою політикою. Поіередній уряд понавляв, бо боявся, що відбудеться евакуація третьої смуги Надренії без виконання потрібних умови. А це розходилося лише про перегрупування військ, яке доміжково вважали евакуацією. Евакуація відбудеться лише тоді, коли виконані будуть умови: Йонгів план, ратифікація нового репар. плану фр. і нім. парламентами, перенесення потрібних законів у райхстагу та забезпека капіталу Реп. Банку. На запит ти трети смуга буде евакуована до 30. червня 1936 р., як це передбачували в Гаазі, Тардіє сказав, шев Гаазі годі було передбачити деякі події, передовсім Штрессманову смерть і кризу фр. кабінету. Спочатку думали, що евакуація затягнеться шев ц. р., та ясне є, що це не сталося, бо не ратифіковано Йонгів план. Тому це невідомо, чи буде додержаний речіньєш 30. червня 1936. В справі внутр. політики сказав Тардіє, що в діляці рад. соціалістів належатиме до більшості. Комуністам уряд не дозволить утворити державу в державі, фіналісованої закордоном.

Парламент ухвалив загалу довіря для уряду Тардіє 327 голосами проти 256.

Зміни на Литві.

Литовський міністр внутр. справ Мустейка сказав журналістам, що між-ство внутр. справ приготував різні проекти змін, м. і. проект акона про охорону держави, пресового закону, про охорону кордонів, про стоварищення та сокол, про приймання громадянства, про паспорт, про суспільну безпеку і т. д. Передовсім уйдє в життя новий пресовий закон, потім предлажат комітетові міністрів новий проект закону в справі свят, що передбачує значне зменшення святочних діл у цілому краю.

Реконструкція ромунського уряду.

У буварештських добре поінформованих колах кажуть, що ромунський кабінет буде реконструований перед отворенням парламенту, себто 15. листопада.

Зі спортового життя.

Мистецтва Ліги.

Краків, Варта—Висла 0:0.
Катовиці: Легія—Рух 2:1 (1:0).
Варшава, Варшавія—І. Ф. Ц. 4:3 (3:1).

За вхід до Ліги.

Варшава, Мерімонт—ЛТОГ 3:1 (1:0).
Вільно, Лелія (Lėliai)—Огіско 4:0 (3:0).

Товариські змагання.

Львів, Погонь—Гасмоней 3:1 (1:0).

Лист монархістів до марш. Пілсудського.

У Варшаві розкинули отвертий лист до марш. Пілсудського, підписаний гол. управом монархістичної організації. Лист починається заголовком до марш. Пілсудського, щоб якнайрешіше розлазав сойм, що є неадібний до життя. "Листі сказано: „Домогаємося від Тебе, Пане Маршале, щоб Ти прийняв найвищу почесність регента Польщі та щоб Ти уряд приготував монарх. конституцію та щоб Ти затвердив без плебісциту". Лист вилаво, як надзвичайний додаток „Глосу Монархіст-а", а як відповідальний редактор підписаний бувший сойм. посол і бувший член клубу Визволення, а тепер великий прихильник монархістичної ідеї д-р Цейковський.

Що було причиною смерті летуна Мацієвича.

У „Відомостях Літературних" помістив Ст. Мацієвич статтю „Азав, людина, що нудьгувала". В тій статті є теж цікава згадка про смерть летуна українця Льва Мацієвича, що загинув у летунській катастрофі в жовтні 1910 року. В цій статті каже Мацієвич: „Столиця довідалася, що летун офіцер Мацієвич плянував замах. Це були початки військового летунства і саму подорож літаком уважали актом відваги. Столиця прийшла на військовий майдан і сам один із Мацієвичем полетів літаком. Пізніше сказав: „Я очей цієї людини я пізнав, що він не відважиться вбити мене". Терорист летун Мацієвич кілька днів пізніше покінчив самогубством. Нечуваною людиною був Столиця".

На організаційному фронті.

КОЛОМІЙЩИНА.

Для 27-го жовтня відбулося посольське віче в Раківці. По півтора годинні промови посла Паліва віче розв'язало з причини авантюри, викликані кількома селянами, яким наші громадяни дали належну відправу.

Того самого дня відбулася довірочна нарада в селі Товмачу. Село це, перед війною чисто нацистське, належить тепер до найсвідоміших наших громад. Велика селя читальня „Просвіти" була битком набита. Посол Палів у короткій, але яскравій промові представив економічне положення українського народу під Польщею, вказавши на спроби боротьби проти тяжкої економічної скрути. Відвідаючого посла працювала громада невичайно сердечно.

Ювілей 30-літньої сценічної праці.

ІВАН ДАНЬЧАК.

Для 9-го ц. м. святкував театр ім. І. Тобілевича, а разом з ним і громадянство Станіславова, 30-літній ювілей сценічної праці арт. Івана Даньчака. Ювілей рядовика, до цього ж актора це у нас перебування поля. За виявленням нечисленних у нас зірок сцени, актор лишається все ще поза скобками громадянства і тому цей ювілей викличе у небагатьох чимале здивування. Та, коли візьмемо під увагу жалюгідні умови, серед яких змовилося і доводиться працювати українському акторові, — то одна світлина хвилини ювілею є розмірно дуже малою нагородою для людини, що працює усього свого життя віддала рідному театрові.

Одним з таких рядовиків, щоклали основи під будову українського театру в Галичині — є Іван Даньчак. Працьовитий, дуже солідний, тихий, надмірно скромний і задовольний, тому тільки мало відомий ширшому загалові, він напрогав 30 літ. при всіх злиднях, ні на хвилину не покинув сценічної дошки.

Його життя тісно зв'язане з боротьбою за наш театр у Галичині та з його розвитком. Театр „Бесіди", Стадника, державний театр у Виниці, азову театр „Бесіди", театр „Просвіти" в Ужгороді, театр ім. І. Тобілевича в Станіславові — це етапи праці Даньчака. Уроджений в р. 1881, в Луцьку (пов. Перемишль), вже в 1899 вступив до театру „Бесіди", як хорист, що визначався дуже гарним баритоновим голосом, милою за красою і широкою скані. В р. 1906, за дирекції О. Стадника, вибивається на соліста. Виступає в операх: „Продана наречена", „Фавст", „Гальця", „Еней на мандрівці", „Жидівка", „Мадонна Батерфляй", „Травлята", „Кармен", „Роксоляна", „Катерина" та у всіх оперетах, які йшли на нашій сцені. До найкращих партій Даньчака належить партія Валентина у „Фавсті" і Януша в „Гальці".

За останні два роки, які Даньчак працює в театрі Тобілевича, своєю совісною працею, милом голосом, а головним безпретенсіозністю зділав собі широкую симпатію громадянства, чого й доклав ювілей, який приготував Станіславів.

Д-р. Я. Г.

НОВИНКИ

— Львівська хроніка. Недалеко Львова на шляху Львів-Станіславів кинувся під колеса поїзду невідомий чоловік і загинув на місці. Його автентичності досі не встановлено. — Львівський карний суд засудив Ізера Гольденберга на 10 місяців в'язниці за кімкарарову крадіж портфелів у трамваєвих пасажирів. — На вулиці Ветеранів Петро Бачун убив ножем свого товариша Станіслава Брося. Вбивника арештовано, а слідство виявило, що причиною вбивства були особисті грошові поразки. — На розі вулиці Баторого й Кохановського зі заміром самовбивства випала отрую Осипа Гайківна, яку в безнадійному стані відвезено до лікарні. — На Городецькій вулиці поліція арештувала двох п'яниць, з яких один у політичній сварці викрикнув: „Хай живе Пілсудський", а другий „Хай живе сойм". Арештовано також за п'янство Віктора Демечка і Софію Андрусевич.

— Сумне явище. Заградник, молодий польський поет, про якого була цими днями згадка, що помер у 25 р. життя — був українського походження. Ще в нижній гімназії був грат. обранцем. Перейшовши до польської гімназії не мав нікого, хто звернув би на нього увагу. Наші катехити були там часто на відпустках. Заградник затратив свою національність настільки, що брав участь у боротьбі за Львів як член „оборонців Львова". Наші педагоги повинні би взяти на увагу таке характеристичне явище, що викликаючи небажаний учня з нашої гімназії залишають у його душі огорчення та досаду, які спонукують його відвертись своєї національної приналежності. Найбільше завзятими ворогами якогось народу стають ті, що змінили національність і віру.

— Безплатний курс гігієни для матерей. „Міський Осередок Здоров'я" при Місіонарській площі ч. 2. у Львові улаштує 6-тижневий безплатний курс гігієни для матерей. Шлях курсу: подати жінкам освіту у справах особистої гігієни, гігієни підчас материнства і плекання немовлят. Викалади будуть відбуватись 3 рази на тиждень: в понеділки, середи і п'ятниці від 5—7 год. Вписи на курс приймаються щодня від 12—1 і 5—6 год в бюрі Осередка (партер, ч. 2).

— Як вони їздять автомобілями? Перед львівським трибуналом відбулася вчора розправа проти шофера Н. Кіцера і його товариша Златнічка, обвинувачених в тому, що минулого року на вулиці Льва Сапига через необережність вїхали автомобілем у виставове вікно торговлі „Закопане" та вибили шибю, а окрім того поранили Марію Сіповичану. Слідство виявило, що Станіслав Златнічек взагалі не є шофером і не вміє кермувати автомобілем, а тільки „для приємності" хотів проїхатись самоходом і попросив шофера Кіцера дозволити йому покористуватись автомобілем пару хвилин. Златнічек так зручно кермував, що відразу переїхав Марію Сіповичану поранивши її, та розбив шибю в склепі. Суд признав, що за приємність некваліфікованого шофера не сміють прохажі платити своїм здоланням, тому засудив Златнічка на 4 місяці в'язниці, а шофера Кіцера звільнено.

— З Українського Наукового Інституту в Берліні. Для 8. XI. ц. р. в 8. год. вечером у залі Українського Наукового Інституту в Берліні при вул. Французькій 28/IV, відбувся виступ проф. Д. Дорошенка: „Осип Домбровський і перший конгрес славянських фільологів у Празі".

— Страйки в нашій країні. В Станіславові почався страйк робітників торгівель оочами та яриною. Робітники вимагають касування нічної праці, установлення платні та признання 8-годинного дня праці. — У Галичі страйкують робітники, що працюють при регуляції Дністра. У Доброгослові, в Дрогобичині, страйкуючі робітники здобули підвищення платні на 8 пр. В повіті Рава Руська є страйк фільваркових наймитів та робітників.

— Зі студентського життя. Від управи „Української Студентської Громади" у Варшаві, дістаємо заяву, що на Волині, Холмщині та Підляшшю якась московська духовна організація поширює летючки з наклепами й доносами на згадану „Українську Студентську Громаду" у Варшаві. Між іншими наклепами автори летючок твердять, що ця „Українська Студентська Громада" є політичною організацією. Управа „Української Студентської Громади" у Варшаві заявляє, що згадана Громада є чисто становою організацією, яка об'єднує членів без огляду на їх політичні переконання та що всі наклепи авторів летючок є звичайними доносами, що мають на меті тільки пошкодити цій українській студентській організації.

— Комітет Виставки Української Книжки в Коломні звертається до всіх українських видавників та книгарень, які задумують дати свої книжки на цю виставку, із проханням принаести свої експонати найдальше до 15. листопада ц. р., на адресу: Коломні, вул. Костюшка 23. Філія „Просвіти" для комітету „Виставки Книжки".

— Камінням боронять конституцію. У Варшаві минулої ночі невідомі оборонці польської конституції вибили каменем вікна в домі консервативного посла Радзівіла. На камені був приліплений папір із написом: „Ще тобі за обмежування конституції".

— Носоріг у Старуні зперед 10 тисяч літ. У Старуні біля Станіславова викопали в верстві вощу дуже добре законсервованого носорога з передпопозової доби. Носоріг похожий на африканських носорогів, однак більший, а шкіра покрита волоссям. На основі рослинності, що заховалася в тім вощу, можна догадатись, що носоріг має вже 10,000 літ. Носоріг пересяк земним вощом і наче імпрегований. Найшли його лежачого догори ногами. Здогадуються, що носоріг загинув в озері, тому найшли його в такій незвичайній позиції. Це оригінальний примірник, що заховалася в такій незвичайній формі. Носорога перевезуть до Кракова для тамошньої Академії Наук.

— Анекдоти ген. Гальгочія. Генерал Гальгочі, який помер на днях у 92. році життя, був славний своїми анекдотами. Між безчисленими його анекдотами, малярська преса згадує тепер такий: Коли генерал Гальгочі був командантом війська, що перебувало в Босні, він будував дорогу, на яку зажадав від інтенданту 20,000 корон. По скінченні будови Гальгочі вислав інтенданту такий рахунок: „Я дістав 20,000 корон, витратив на будову 14,500 коро, а звертаю 5,500". Віденський уряд не задоволься таким загальним рахунком і зажадав від Гальгочія точніших даних про витрати. Тоді Гальгочі відповів на письмі: „Хто мені не вірить, що я стільки витратив, той осел". Обурений міністр прочитав ту відповідь цісареві Франці Йосифові і жадав, щоб Гальгочія покарати. Цісар усміхнувся і відповів: „Гальгочі пише, що ослом є тільки той, хто не вірить його рахункам, а я вірю, отже я не осел. Ви не вірите?".

— Річні вісті. У Відні розпочався міжнародний конгрес лікарів для боротьби з ревматизмом. — У Будапешті помер визначний малярський вчений в ділянці електротехніки Стефан Фодор, який деякий час був асистентом Едісона. — У місті Дофін, у Канаді відбувся перший зїзд українських фермерів канадської держави. — У вестмінстерському Соборі невідомі особи вкрали урну зі серцем короля Георга, що помер 1328 р., утікши як емігрант зі Шотландії. — На румунсько-болгарській кордоні біля Бесарджікула комітаджи напали на румунську кордонну сторожу і ранили 2 особи. — У Бухаресті невідомі особи підпалили велику парню „Гралішта", яка згоріла до тла. — Австрійський сойм ухвалив замкнути на деякий час віденський університет з причини сталих студентських авантур. — До Гельсінгфорсу прибуло ще 25 збігів із більшовицьких в'язниць на Соловецьких Островах. Один зі збігів збожеволів із радости, що вже опинився поза межами більшовицького раю. — Під Парижем найдено в поліді II. класу труп Генрика Троцького, який в дорозі застрелився. — У Берліні підчас катастрофи автомобіля загинула знаменита танцюристка Лена Амзель. — Статистика вказує, що в місяці липні ц. р. із Польщі виїхало за кордон 15,000 емігрантів. — Англійська преса повідомляє, що князь Валді виїде незабаром до Африки, звідки він верну до Лондону підчас недуги англійського короля.

— Справлення помилок. У попередньому числі „Діла" зайшло кілька прикрих помилок, які отсим справляємо. Так у статті „Югославія", 14-й рядок з кінця, слово: десигнувати перекручено на: деспонувати. У замітці „По смерті М. Черкавського" пропущено в підзаголовку слово: УНДО. В тій самій замітці при кінці подано, що хор відспівав пісню „Тихий вечір поває", замість: „Тихий вітер повіває". У фейлетоні д-ра Івана Куріца, присвяченому пок. д-ру Ярославу Окуневському, подано помилково рік 1891, зам. 1881, в якому автор фейлетону приїхав до Відня на студії. В третій шпальті того ж фейлетону, 7-й рядок з долу, зам. „світський чоловік" має бути: світовий.

— Малярська Вистава праць учнів арт. жандар О. Новаківського відкрити від 7. до 21. листопада 1929 р. в залі Акад. Дому — Супінського 21, від год. 10—16. Участь беруть В. Гриценко, Я. Городицький, О. Друченко, В. Іванюх, Ст. Луцки, М. Мороз, Г. Смолюський і Р. Чорніа.

жесо частинно в Земельнім Банку, Словацького, konto Д. Р. Б. частинно в „Труді“ Виставку фантіе можна оглядати кожного дня в „Труді“ Ра-
нок 39.

В друкарні Видавничої Спілки „Львів”. Львів. Винок з 10